

Vänsterpartiet Västerbottens Valplattform 2018-2022

Ett Västerbotten för alla - inte bara för de rikaste

Vänsterpartiet vill skapa ett samhälle för alla – inte bara de rikaste. Idag är skattesystemet riggat för de rika vilket gör att klyftorna växer och att välfärden är kraftigt underfinansierad. Sedan 90-talet har statsbidragen urholkats och inte räknats upp vilket har tvingat landstingen till nedskärningar och snäva ekonomiska ramar. Kostnaden för vår välfärd har förts över från stat till landsting och kommuner, med höjda lokala skatter som följd.

Varje år kommer nya medicinska behandlingar och nya läkemedel - en behandling botar ett barn från cancer, ett läkemedel ger en pensionär ett friare liv. Om du frågar dig omkring har du troligen någon anhörig eller vän som tack vara de medicinska framstegen lever ett betydligt bättre liv. För att följa med i den medicinska sjukvårdens utveckling behöver landstingen mer resurser.

Alla kommuner och landsting ska ha likvärdiga förutsättningar att erbjuda sina medborgare bra välfärdstjänster och service. Vänsterpartiet vill ha en skattepolitik som gynnar hela landet. Av de tio rikaste kommunerna i Sverige finns åtta i Stockholms län. Alla de tio fattigaste ligger på landsbygden. Vänsterpartiet kräver att statsbidragen höjs för att säkerställa en trygg och jämlik vård i hela landet. Vänsterpartiet vill också ha högre skatteintäkter än idag. Framför allt är det skatt på stora förmögenheter, arv och höga inkomster som behöver höjas, liksom bolagsskatten.

Under mandatperioden 2014–2018 har Vänsterpartiet i budgetförhandlingarna med regeringen drivit på, och fått igenom, höjda generella statsbidrag och ett antal reformer för att förbättra och bygga ut välfärden. Hälso- och sjukvården har förstärkts med satsningar på primärvården med inriktning på kvinnors hälsa, mammografiscreening har blivit avgiftsfritt i hela landet, öppen hälso- och sjukvård är avgiftsfritt för personer över 85 år och preventivmedel till ungdomar och unga vuxna upp till 20 års ålder likaså. Läkemedel för barn och unga är nu avgiftsfria och samma grupp får glasögonbidrag. Det är reformer som gör skillnad i många människors liv och som omfördelar från de som har till de som inte har – en politik för ett mer jämlikt Sverige.

Vänsterpartiet vill:

- att statens finansiering av landsting och kommuner ska öka
- att vården ska finansieras via landstingsskatt och statsbidrag, inte genom avgifter
- att det ska vara möjligt att ge riktade statliga stöd utanför utjämningsystemet, t.ex. till utflyttningkommuner och landsbygd
- att utjämningsgraden i kommunala skatteutjämningsystemet stärks så att kommuner och landsting ges likvärdiga förutsättningar

Vård efter behov

Vänsterpartiet arbetar för att vården ska betalas solidariskt via skatter och fördelas efter behov. En solidarisk välfärd där människan står i centrum är vårt mål – utan privata vinster och riskkapitalbolag. Därför är vi kritiska till privatiseringar och ett vårdssystem där patienter ska agera som en kund på en marknad, det gynnar de som redan är privilegierade och har möjlighet att betala för sig, men också de som har ”rätt” kontakter och kan tala för sig.

Vänsterpartiet menar också att det är orimligt att privata företag ska kunna etablera sig där de finner bäst i syfte att göra vinst istället för att resurserna styrs där de bäst behövs. Ett av problemen med vårdval inom primärvården är svårigheten att få nya hälsocentraler att etableras i socioekonomiskt svaga områden och i glesbygden då det inte är lönsamt för privata företag. Vi kräver därför att lagen om vårdval (LOV) i primärvården tillsammans med den fria etableringsrätten rivs upp så att vården istället kan fördelas efter behov. Det skulle exempelvis kunna innebära att hälsocentralerna får ett områdesansvar.

Om du blir sjuk och behöver sjukvård, då ska du också vara trygg i att ingen med mindre behov tränger sig före. Vården ska fördelas efter vilka behov vi har, inte efter vem som har en dyr privat sjukvårdsförsäkring. Störst behov ska gå först – och det betyder också att vården ska göra tydliga prioriteringar i enlighet med det.

Basen i hälso- och sjukvården är hälsocentralerna och sjukstugorna. De ska vara den första insatsen när människor, i alla åldrar, är i behov av vård. För att västerbottningen ska få mesta möjliga sjukvård

i sin närhet ska primärvården ha god tillgänglighet, en bred kompetens och arbeta med ett brett uppdrag, dvs. grundläggande vård med ett helhetsansvar för individen samt rehabilitering, psykosociala insatser och hälsofrämjande insatser.

I glesbygdskommunerna har sjukstugorna dessutom ett uppdrag med ambulansverksamhet och akutvårdsavdelning med vårdplatser bemannad dygnet runt samt laboratorier och röntgen. Sjukstugorna är med sina särskilda uppdrag avgörande för en jämlik vård i hela länet.

Den specialiserade sjukhusvården behöver en människa få gånger under en livstid, då kan den finnas på få ställen. För att få en väl fungerande vård krävs det vana och erfarenhet hos den personal som ska möta och behandla patienterna. Västerbotten är ett litet län till befolkning men stort till ytan. För att behålla en fungerande sjukvård med tillgång till akutkirurgi och förlossningsvård på alla tre sjukhusorten behöver Västerbottens tre sjukhus ses som tre delar av en verksamhet, Västerbottens läns sjukhusvård. Med de avstånd vi har i vårt län är det viktigt att specialiserad och akut vård inte bara finns utan också utvecklas och kan ligga i framkant, även i Lycksele och Skellefteå.

Vänsterpartiet vill:

- sätta stopp för vinster i vården
- att landstinget även fortsättningsvis har tre sjukhus i Västerbotten med akutkirurgi och förlossningsvård
- att landstinget ska ha en sjukstuga med akutplatser i varje glesbygdskommun i inlandet
- att lagen om vårdval (LOV) och den fria etableringsrätten i primärvården rivs upp
- att mer resurser tillförs primärvården
- genomföra försök med kvällsöppna hälsocentraler

Personalen är världens viktigaste resurs

Vänsterpartiet vill att landstingets anställda ska ha stor frihet att gemensamt ansvara för hur arbetet ska organiseras och planeras. Med ökat personalinflytande och en demokratisering av arbetsplatserna skapas förutsättningar för hälsosamma arbetsplatser.

Hälso- och sjukvården är fortfarande en hierarkisk organisation. Det gynnar varken anställda eller patienter. Det går att arbeta på olika sätt med att bryta hierarkierna. Att ordna arbetet i team är ett sätt, att förändra arbetssätt med rätt kompetens på rätt plats är ett annat. Genom att skapa arbetsmiljöer där seniora medarbetare orkar och vill jobba fram till pensionsålder säkerställer vi att generationsväxlingen blir bra och effektiv

Generationsväxling och brister i arbetsmiljöer har gjort att behovet och kostnaden för hyrpersonal ständigt ökar. Det är bemanningsfirmorna som är de stora vinnarna. Vänsterpartiet vill skärpa lagstiftningen för bemanningsföretag - hälso- och sjukvården ska inte vara en guldgruva för de som vill berika sig. Vi menar att arbetsgivare måste se till att ha en tillräcklig bemanning för att kunna hantera variationer i sin verksamhet och att täcka upp för sjukdomsfall och ledigheter. De skapar trygga arbetsplatser som ger förutsättningar för kontinuitet och utveckling för de anställda.

Med den behovsutveckling som sker med allt större krav på den gemensamma välfärden kommer den personal som finns idag inte räcka till. För att upprätthålla en gemensam välfärd krävs införande av ny teknik och ändrade arbetssätt. Hur vården kommer se ut i framtiden vet vi inte än, men för framtidens vård kommer det behöva utbildas mer personal, men också vidareutbilda den personal som finns idag.

Vänsterpartiet är övertygade om att bra löner, god arbetsmiljö, ökad personaltäthet, arbetsplatsdemokrati, en slopad karensdag och möjligheter till utveckling i jobbet behövs för att de anställda ska trivas och må bra på jobbet. Det bidrar även till att behålla personal och rekrytera ny. Det är viktigt att alla som vill och orkar får arbeta heltid. Vänsterpartiet arbetar för en ny arbetstidsnorm i Sverige. Tillsammans med fackförbunden och andra politiska rörelser ska vi närma oss en ny lagstiftning, för ett modernt och hållbart arbetsliv – som gynnar människan. 6 timmars arbetsdag är framtiden.

Vänsterpartiet vill:

- att arbetstiderna förkortas, med 6 timmars arbetsdag med bibehållen lön som mål
- bibehålla och försvara de arbetstidsmodeller som finns
- att landstinget finansierar specialistutbildning för alla sjuksköterskor som önskar det
- öka antalet AT/ST-tjänster
- att bemanningsföretag inte ska nyttjas inom sjukvården
- att sjukvårdspersonal som tar tjänst i bristyrken i glesbygd ska ges möjligheten att avskriva sina studielån
- inte att sjukvården ska styras som företag, istället ska medarbetarna ha stor frihet att gemensamt ansvara för hur arbetet ska organiseras och planeras

Alla ska ha råd med vård

Vänsterpartiets vill att sjukvården ska vara avgiftsfri. Det är bättre att finansiera vården rättvist via skatter än med höga avgifter för de som har oturen att drabbas av ohälsa och sjukdom. Inkomstskillnaderna i Sverige är stora och klyftorna ökar. En skattefinansierad sjukvård bidrar till att utjämna skillnader mellan generationer, mellan kvinnor och män och mellan olika samhällsklasser.

Skillnaderna mellan olika grupper, gällande klass och ålder, ökar och många avstår fortfarande från att gå till tandläkaren för att det kostar för mycket. Tandvårdens avgifter får inte vara så höga att de hindrar förebyggande behandling och vård. Vår målsättning är att tandvården ska vara en del av sjukvårdens högkostnadsskydd eftersom vi anser att tänderna är en del av kroppen.

Vänsterpartiet vill:

- att primärvården ska vara avgiftsfri
- att patientavgifter ska vara låga eller inga alls
- att tandvården ska ingå i högkostnadsskyddet

Folkhälsa utan klasskillnader

Klassamhällets konsekvenser är mycket tydliga inom folkhälsans område. Vi blir allt friskare och lever allt längre i Sverige men skillnaderna i hälsa mellan olika grupper i samhället är fortfarande stora, och har ökat de senaste åren. Personer som studerar på högskola och har ett välbetalt jobb mår bättre och lever i genomsnitt fem år längre än de som saknar eftergymnasial utbildning. Kvinnor med låg utbildning har nästan inte ökat sin livslängd alls sedan 1980-talet och utlandsfödda kvinnor har sämre psykisk och fysisk hälsa än kvinnor födda i Sverige.

Vanor och levnadsmönster vi får som barn följer oss ofta genom resten av livet. Den ökande ojämlikheten i samhället syns i barn och ungas hälsa, välmående och livsförutsättningar. Det ett ojämlikt samhällssystem skapar måste mötas med offentliga satsningar och gemensam välfärd. Med andra ord: klass spelar roll - från vaggan till graven. Därför är hälsa något vi ska uppnå kollektivt – folkhälsa - istället för att se hälsa som en jakt på självförverkligande och status och ett problem som individen ska lösa själv.

Det finns också stora hälsoskillnader mellan olika delar av Sverige. Människor i glesbygd och i många förorter i storstäderna har sämre hälsa än genomsnittet, medan människor som bor i rika storstadskommuner har bättre hälsa.

En jämlik och jämställd folkhälsa kräver en jämnare inkomstfördelning, en förbättring av dåliga arbetsmiljöer och en förstärkning av människors inflytande i arbetsliv och vardagsliv, där män och kvinnor hjälps åt med hem och barn på lika villkor. Kortare arbetstid och en rimlig pensionsålder är också av vikt. Alla ska känna ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet. Människors tillgång till kultur, aktiv fritid, grönområden, möjligheter till fysisk aktivitet och bra kost måste förbättras.

Vänsterpartiet vill:

- att hälsofrämjande och förebyggande undersökningar och behandlingar ska vara avgiftsfria
- att Västerbottens Hälsoundersökningar (VHU) ska vara obligatorisk verksamhet för primärvården
- avskaffa klassamhället

Kultur och föreningsliv

För oss i Vänsterpartiet utgör kulturen ett viktigt kitt som håller ihop oss som samhälle och stärker oss som individer. Kulturen är central för vårt samhällsbygge och ska erbjuda västerbottningarna både fantastiska upplevelser men också möjligheten att själva skapa och att bilda sig inom olika konstformer. Det skapar glädje, känslor och lyfter upp viktiga frågor om vilka vi är, vart vi kommer ifrån och vart vi är på väg. Den fria kulturen är en garant för ett demokratiskt samhälle och kritiska medborgare. Därför är det viktigt att alla vuxna och barn ska ges rimliga möjligheter att utöva och ta del av olika former av kultur och föreningsliv i hela länet. Vi vill behålla länsansvaret för Västerbottensteatern och Västerbottensmusiken, liksom våra museer för att säkerställa en levande kultur i länet.

Vänsterpartiet vill:

- att regionens kulturverksamheter i länet ökar spridningen av sin verksamhet i hela länet
- att regionens kulturverksamheter i länet aktivt arbetar med barn- och ungdomskultur

Psykisk hälsa

I spåren av ökande social och ekonomisk ojämlikhet följer tilltagande fysisk och psykisk ohälsa. Människor mår allt sämre i dagens Sverige och psykisk ohälsa är en av de vanligaste orsakerna till sjukskrivning. Den självskattade psykiska ohälsan ökar. Denna ökning bygger på ökade sociala problem. Nedmonteringen av sjukförsäkringen och omänskliga krav på återgång i arbete innebär ytterligare psykisk stress och ekonomiska problem som har drabbat psykiskt sjuka hårt. Andelen unga med sömnproblem, oro eller ångest stiger och tjejer mår sämre än killar. Mot den bakgrunden är det angeläget att satsa resurser på psykisk ohälsa så att det blir lättare för unga att söka och få hjälp i tid.

Vänsterpartiet vill:

- att beteendevetenskaplig kompetens såsom psykolog eller kurator ska finnas på varje hälso-central i länet
- att det ska finnas en ungdomsmottagning i varje kommun i länet
- stärka BUP i länet
- sprida projekt med samverkan för tidigt stöd till unga med risk för psykisk ohälsa såsom Hälsa, lärande och trygghet (HLT) i hela länet

Vård på lika villkor - normkritik och jämställdhet

Vårt samhälle är byggt med mannen och kärnfamiljen som norm. I sjukvården blir det extra tydligt hur olämpligt, och farligt, detta synsätt är. Därför behövs det ett normkritiskt perspektiv för att kunna se och möta varje patient utifrån deras olika villkor.

Ett normkritiskt perspektiv utmanar maktordningar och normer som inverkar negativt på människor. Dessa maktordningar och normer påverkar individens fysiska och psykiska hälsa olika utifrån faktorer som kön, könsidentitet och könsuttryck, klass, etnicitet, trosuppfattning, sexualitet, funktionalitet och ålder. Det är därför viktigt att de som arbetar med människor är medvetna om att sociala konstruktioner såsom tradition och regler kan skapa begränsningar för de som inte omfattas av normen. Det är också viktigt att se att det finns fler än två kön och att det kan vara en del av en persons ohälsa, att inte passa in i normen. Det ligger ett tungt ansvar på politiker och personal i vården att inhämta kunskap och utforma verksamheten så att alla får plats och behandlas utifrån sina förutsättningar. Ett öppet bemötande gör att varje patient får rätt anpassad behandling och gör vården mer effektiv.

Då den mesta forskningen om sjukdomar baseras på män leder det till att sjukvården har mindre kunskap om kvinnors kroppar och har svårare att ställa rätt diagnos på kvinnor vilket kan få ödesdigra konsekvenser. Samtidigt lever män kortare liv och begår i högre utsträckning än kvinnor självmord men kvinnor söker oftare vård och rapporterar i högre grad ångest och oro. Många kvinnor utsätts för våld under sin livstid, samtidigt som män är de som nästan uteslutande utövar våldet. Att könsskillnader påverkar vår hälsa är tydligt och det beror inte minst på de förväntningar och begränsningar som könsrollerna innebär. Vänsterpartiet arbetar aktivt för en jämställd vård och hälsa.

Vänsterpartiet vill:

- öka politikernas och medarbetarnas kunskaper om kön, genus och andra sociala faktorerens betydelse för hälsa
- förbättra politikernas och medarbetarnas kunskaper rörande homo-, bi-, och transsexuella genom HBTQ-certifiering
- att landstinget ska öka andelen könsuppdelad statistik
- att arbetet för att synliggöra och motverka mäns våld mot kvinnor ska intensifieras
- att Centrum mot Våld ska vara en länsövergripande kompetens

Funktionsrätt - en mänsklig rättighet

Funktionsrätt handlar om att alla människor ska ha rätt att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Alla människor ska fullt ut kunna ta del av sina mänskliga rättigheter såsom de definieras i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsvariationer. Människors lika värde är en grundläggande utgångspunkt och att alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället. Tillgänglighet och delaktighet är en fråga om att ge alla medborgare samma demokratiska rättigheter och möjligheter i samhället.

Det är en samhällsekonomiskt lönsam investering på både kort och lång sikt. För personer med funktionsnedsättning finns en rad olika hinder i samhället som inskränker självbestämmandet och begränsar delaktigheten. Det vill Vänsterpartiet ändra på.

Vänsterpartiet ser med mycket stor oro på den utveckling som orsakats av regeringens agerande kring LSS. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att värna LSS som den frihets- och rättighetslagstiftning den är.

Vänsterpartiet vill:

- att arbetsplatser, bostäder, transporter och offentliga lokaler ska göras tillgängliga för alla
- att alla som behöver hjälpmedel ska ha tillgång till det

Regional utveckling

Västerbotten har stora och växande regionala skillnader. Pengarna finns i centrum, i de större städerna och i stadskärnorna. Samtidigt lämnas landsbygden och småorterna efter. De svikna delarna av vårt land och vårt län har en sak gemensamt. Det är när marknadskrafterna får fritt spelrum som butiker stängs och jobb försvinner. Marknaden frågar bara efter hur många som kan betala. Då dras resurserna till städerna och till centrumen. Om vi ska hålla ihop och skapa förutsättningar för utveckling i hela Västerbotten måste vi ha likvärdiga grundläggande förutsättningar oavsett var vi bor.

Vänsterpolitik handlar om att göra andra prioriteringar än marknaden. Det är där den stora skillnaden ligger mellan oss och de borgerliga partierna, men även andra partier; vi i Vänsterpartiet ser att marknaden inte kan lösa problemen på landsbygden. Privatiseringen av apoteket, framväxten av privata vårdföretag, privatisering av järnväg, postservice och kollektivtrafik talar alla sitt tydliga språk: för att landsbygden ska få samma livsvillkor som städerna, så måste staten ta ansvar.

Dagens välfärd och välstånd är resultat av tidigare kloka, statliga, investeringar och prioriteringar. Och för att bli ett modernare och grönare län måste vi investera i framtidens industri, välfärd och infrastruktur nu. Det är dessutom det bästa sättet att skapa fler och bättre jobb. Med fler arbetslösa minskar skatteintäkterna i kommuner och landsting. Sedan lång tid tillbaka har statens bidrag till länets kommuner och landsting inte räknats upp med pris- och löneökningar. Detta har inneburit att kommuner och landsting varit tvungna att minska eller upphöra med vissa åtaganden och verksamheter. Vänsterpartiets samarbete med S/MP-regeringen under den senaste mandatperioden har inneburit en ordentlig höjning av de generella statsbidragen till landsting och kommuner. Men vi vill se ännu större ökningar. Det skulle ge landstinget och kommunerna i Västerbotten helt andra ekonomiska förutsättningar än vad de haft på alldeles för länge. Vänsterns politik ger möjlighet till många nya jobb inom välfärden i länet. Vi vill bl.a. investera i traineeprogram, sommar- och praktikjobb i välfärden. Det skulle ge ett hundratal platser, främst till ungdomar i Västerbotten som kan lära sig ett yrke.

Det sviktande elevunderlaget för gymnasieskolorna i inlandet blir allt mer kännbart. Ett bekymmer som ökar om gymnasieskolorna konkurrerar med varandra i stället för att samarbeta. Förslagsvis borde bildandet av ett "gymnasieförbund" prövas. Ett förbund där kommunerna med gymnasieutbildningar i inlandet ingår, en modell som bl.a. används i Norrbotten. En sådan lösning skulle kunna innebära att kommunerna kom överens om vilka gymnasieprogram som respektive skola ska ha, vilket i sin tur skulle innebära att de enskilda gymnasieskolorna får olika profiler. Vänsterpartiet vill också se mer anpassade utbildningar till den arbetsmarknad som finns lokalt och se ett ökat samarbete med näringslivet för att ge större möjligheter för ungdomar att kunna stanna kvar och få jobb.

Region Västerbotten har under flera år satsat allt för mycket pengar på representation och kostsamma projekt för företagare, politiker och välbeställda i samhällets toppskikt. Exempel på detta är den s.k. *Västerbottensambassaden* och *Granddagarna* i Stockholm. Vänsterpartiet vill att Västerbottensambassaden i Stockholm avvecklas och att Granddagarna inte får någon fortsättning. När den nya regionala organisationen i Västerbotten sätts efter valet 2018 är det viktigt att satsningarna som görs hamnar i länet och att de enskilda kommunerna får ett starkt inflytande över besluten.

Service på landsbygden

Vänsterpartiet vill stärka den lokala kommersiella servicen på landsbygden. Det finns behov av att öka det driftsstödför lanthandeln som kompenserar för sämre geografiskt läge och mindre volymer av varor. Vänsterpartiet vill också att de statliga bolagen PostNord AB, Apoteket AB, Systembolaget och Svenska Spel ska höja sin ersättning till de lokala ombuden.

Polis, räddningstjänst, kollektivtrafik, vård och annan offentlig service ska finnas tillgänglig även på landsbygd. Posten ska komma, apoteket ha medicin, bankkontoret ha kontanter och polisen ska ha tid att rycka ut. Varje ny statlig myndighet ska läggas utanför storstäderna och fler omlokaliseringar ska göras. Statliga bolag ska ta ansvar för hela Sverige.

Vi kan konstatera att marknadskrafterna inte har intresse eller tar ansvar för en stor del av landsbygdsbefolkningens behov av drivmedel. På landsbygden, där kollektivtrafiken är begränsad, behövs bilen för att människor ska kunna resa till arbete och fritidsaktiviteter och det måste finnas möjlighet att tanka drivmedel inom rimliga avstånd. Körkortsutbildning ska vara tillgänglig för alla oavsett vilken ekonomisk eller social situation du lever i - körkort får inte vara en klassfråga.

Vänsterpartiet vill:

- att varje ny statlig myndighet ska läggas utanför storstäderna
- utöka driftstödet för att bedriva lanthandel
- utöka statliga medel för hjälp till etablering av drivmedelsmack på landsbygd

Satsa på turism

Besöksnäringen är en växande bransch som ger jobb i hela landet. För landsbygdsturismen är natur och kulturlandskap de viktigaste resurserna, värden som vi måste både värna och kunna använda.

Vänsterpartiet menar att turismen har en stor potential för att skapa många nya jobb inte minst för Västerbottens inland. Det gäller inte minst olika utvecklingsåtgärder inom ekoturism. Ett exempel är fisketurism. Enligt en rapport från Fiskeriverket är den samhällsekonomiska vinsten från sportfisket hela tio gånger så stor som från yrkesfisket.

Den besöksnäring som kan leda till utvecklingen av den lokala miljön och skapar långsiktiga arbetstillfällen behöver få sina intressen bättre beaktade vid planering av markanvändning, skogsbruk, infrastruktur och kollektivtrafik.

Vänsterpartiet vill:

- att fjällfisket och landsbygdsturism uppvärderas så att denna ses som en viktig näring ur ett regionalpolitiskt perspektiv och därmed får en större del av de framtida infrastruktursatsningarna
- förenkla regelverket för småskalig livsmedelsproduktion och servering för att underlätta för småföretag, detta då utvecklingen av landsbygdsturism gynnar och samspelar med utvecklingen av lokal livsmedelsproduktion
- satsa på ekoturism - värna allemansrätten

Företagande

En väl fungerande offentligt finansierad välfärd, fri från vinstintressen, kräver också en jobbskapande politik och aktiva insatser för en bra näringslivsutveckling. Lokalt och regionalt vill vi stödja kooperativt företagande och miljövänlig produktutveckling. För att främja jämställdheten ska de statliga stöden fördelas jämnt mellan könen. Vi vill förenkla företagens kontakter med myndigheter och utöka kontaktytorna mellan utbildningsväsendet och småföretagen. Mindre företag med upp till 10 anställda ska slippa betala 14 dagars sjuklön. Så avlastar vi företagen ekonomiskt samtidigt som utestängningseffekter på arbetsmarknaden minskar.

En levande landsbygd förutsätter att det finns bankkontor över hela landet och att de erbjuder kontanthantering utan avgifter. Som ett led i att bredda bankkonkurrensen och ge människor större möjlighet att välja alternativ till de stora affärsbankerna verkar Vänsterpartiet för utökade möjligheter till statliga kreditgarantier. Vänsterpartiet jobbar också för att SBAB aktivt ska rikta sig till kooperativ, och aktivt bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden.

På Västerbottens landsbygd finns många platsbundna industrier som skogsindustri och gruvindustri. Sådana näringar kan spela en stor roll i klimatomställningen och har potential att ge oss byggstenar för att skapa ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Vänsterpartiet ser en stor potential i åtgärder för att främja lokal vidareförädling inom industrin. Det skulle både bidra till nya arbetstillfällen, nyföretagande och till att öka exportvärdet.

Många av de framtida jobben finns inom de gröna näringarna. Utveckling av de gröna näringarna ger förutsättningar för inflyttning och utveckling av landsbygden. För Vänsterpartiet är miljö- och klimatpolitiken samt turismen intimt förbundna med möjligheten till utveckling av svensk lands- och skogsbygd. Ökad användning av bioenergi, förädling av skogsråvaran, ekoturism och attraktiva boendemiljöer ger förutsättningar för inflyttning och utveckling av landsbygden.

Vänsterpartiet vill:

- avskaffa sjuklöneansvaret för företag med upp till tio anställda
- att SBAB får i uppdrag att bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden och aktivt rikta sig till kooperativ
- att bankerna får en skyldighet att tillhandahålla och ta emot kontanter
- att småföretagare ska ingå i sjukförsäkringssystemet

Klimat, energi & miljö

Klimatförändringarna är vår tids ödesfråga. Den kan bara lösas genom gemensamma investeringar och målinriktad omställning av hela samhället. Det är samtidigt en satsning på framtidens jobb och framtidens industri i Sverige.

Det behövs en ny inriktning på skogspolitiken där vi kombinerar hållbart nyttjande av skogen med hänsynstagande till biologisk mångfald och anpassning till klimatförändringarna. Investeringar för att öka förädlingsgraden måste göras inom produktion och forskning.

Vänsterpartiet vill satsa på energibesparing, kraftvärme samt på förnyelsebar energi. Vindkraften är en viktig del av en miljövänlig energiförsörjning och en drivkraft för regional utveckling. Vattenkraften har stora möjligheter att effektiviseras och därmed öka elproduktionen. Däremot motsätter sig Vänsterpartiet i länet en utbyggnad av vattenkraft i orörda vattendrag. Riv istället ineffektiva vattenkraftverk och återställ den ursprungligt naturliga miljön i mindre åar och vattendrag. Kraftverk i Sävar och Åman är exempel på mindre vattenkraftverk som tillför små mängder energi men gör stor skada på växt- och djurliv.

Vänsterpartiets energipolitik bygger på att kärnkraften ska avvecklas och ersättas av förnybar energi i stor skala. Därför arbetar vi också för att finska regeringen ska stoppa bygget av kärnkraftsanläggningen i Pyhäjoki vid Bottenviken. Vänsterpartiet vill att Västerbottens län ska ingå i en kärnvapenfri zon vid Bottenviken. Ingen militarise-

ring från utländska intressen i form av krigsmakter och vapenindustri ska ske utan lokalt samtycke.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara mer självförsörjande på livsmedel. Vi vill underlätta för människor att få tillgång till närproducerad, hälsosam och miljövänligt producerad mat. Vi ser en stor potential inom lokal livsmedelsförädling och småskaligt mathantverk. En miljöanpassad upphandling i offentlig sektor gynnar lokalproducerade och ekologiska livsmedel och skapar jobb lokalt. Vi vill se en förenkling av regelverket för småskalig livsmedelsproduktion och servering, vilket skulle underlätta för landsbygdens småföretag.

Vänsterpartiet vill:

- stoppa bygget av kärnkraftverket i Pyhäjoki
- att Sverige har 100 procent förnybar energiförsörjning till 2040
- att mer av vinsterna från vatten- och vindkraft ska återföras till regionerna där de skapas

Gruvdriften ska bidra till regional utveckling

Sverige har en exceptionellt låg mineralavgift idag. Det innebär att gruvbolagen praktiskt taget får mineraler gratis. Gruvbolagen borde i stället bidra till de samhällen de verkar i. Vi vill se långsiktig utveckling i gruvregionerna, inte exploatering under den begränsade tid gruvorna är i drift.

Gruvetableringarna leder på många ställen till nya, välkomna arbetstillfällen. Samtidigt ställer det krav på de områden där gruvorna finns. Det måste byggas nya bostäder och en god samhällsservice behövs.

Det är viktigt att gruvbolagen inte smiter undan från att städa upp efter sig. Därför måste det ställas hårdare krav på att de har den ekonomi som krävs för miljöarbetet både under och efter brytningen. De ska inte heller kunna smita undan sitt ansvar genom att låta ett dotterbolag gå i konkurs.

Sverige kan vara på väg att skapa sitt eget "Talvivaara". Den omtalade gruvan i Finland har orsakat vad som beskrivits som den värsta miljökatastrofen i landets historia. Det har handlat om brytning av alunskiffer, en bergart som är rik på uran och olja och därför attraktiv för företag med kortsiktiga vinstintressen. Det finns 67 beviljade undersökningstillstånd som direkt eller indirekt rör bergarten i Sverige, flera i den svenska fjällkedjan. I Finland har gruvbolaget lämnat åtskilliga hektar med död skog, illaluktande och förgiftade vattendrag fyllda med farliga tungmetaller efter sig.

Gruvnäringen är viktig för Sverige, men idag har den för fria tyglar. Jämfört med andra länder är den svenska minerallagstiftningen sällsynt exploateringsinriktad och förmånlig för bolagen. Många gruvprojekt är kortsiktiga, medan miljöskadorna lämnas kvar för flera generationer framöver.

Vänsterpartiet vill:

- att mineralavgiften höjs från 2 promille till 10 procent. Intäkterna ska placeras i en fond där "gruvkommuner" ska kunna söka medel för ex. utbildning eller bostadsbyggande
- att det ställs krav på gruvbolagens ekonomi så att det finns pengar även för miljökostnaderna
- att ett större inflytande i tillståndsprocessen ges dem som bor i eller använder området, t.ex. samebyarna
- stoppa prospektering i naturreservat, Natura 2000-områden och världsarvsområden
- omedelbart lagstifta mot brytning av vanadin i alunskiffer

Kollektivtrafik & infrastruktur

Västerbotten är ett stort län som sträcker från fjällvärld till kust. Det ställer särskilda krav på en fungerande infrastruktur och kollektivtrafik. Vänsterpartiet vill se satsningar på miljövänliga trafikslag och ökat kollektivt resande.

Norrbotniabanan är en viktig satsning som vi vill ska byggas hela vägen till Haparanda för att kunna ansluta till det finska järnvägsnätet. Sträckningen Umeå – Skellefteå måste påbörjas under de närmaste åren. Vänsterpartiet vill också satsa på upprustning av Inlandsbanan och tvärbanorna, bl.a. genom elektrifiering av sträckan Lycksele – Vännäs. Satsningarna är viktiga för såväl gods- som persontransporter.

Stora delar av länet är glest befolkat. Det innebär att behovet av personbilstransporter i dessa områden inte kommer att minska. Vänsterpartiet prioriterar underhåll av vägars bärighet, tjälsäkring och trafiksäkerhet. Människor i hela landet har rätt till en fungerande järnväg och underhållna vägar.

Regionen måste ställa om transporterna så att de globala målen för utsläpp nås. Här spelar Vänsterpartiets föreslagna satsningar på järnväg och alternativa drivmedel en stor roll. Staten ska ta tillbaka ansvaret för tågtrafiken och järnvägen. Färjetrafiken mellan Umeå och Vasa är också en viktig del i transportnätet för att avlasta trafiken på vägarna.

Det finns stora skillnader mäns och kvinnors resvanor. Kvinnor åker kollektivt i mycket större utsträckning än män. Koldioxidutsläppen och klimatförändringarna borde leda till ett förändrat beteende. Det gäller inte minst männens resvanor.

Trots avstånden i Västerbotten bor de flesta invånarna i länet nära sin arbetsplats, skola och förskola, och har sina fritidsaktiviteter nära. För dom är det enklaste och bästa alternativet att ta sig fram till fots eller på cykel i vardagen. Vänsterpartiet vill ha en samhällsplanering och infrastruktur som underlättar att göra hållbara och hälsosamma val i vardagen.

I stora delar av vårt län har den fasta telefonin nedmonterats utan att mobilnätet byggs ut i tillräcklig omfattning. Vänsterpartiet menar att staten måste garantera en fungerande och driftssäker telefoni i hela landet.

Vänsterpartiet anser att staten måste ta ett övergripande ansvar och öka stödet till bredband och fiberutbyggnad på landsbygden.

Vänsterpartiet vill:

- se satsningar på järnvägar med ökat banunderhåll och utveckling av alternativa drivmedel för att minska utsläppen från transporter
- påbörja byggandet av Norrbotniabanan i ett svep
- bibehålla och rusta upp Inlandsbanan och tvärbanorna i länet
- att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla och anpassats för funktionshindrade
- att finansieringen av kollektivtrafiken i högre grad måste vara skattefinansierad för att biljettpriserna ska kunna hållas nere
- att kollektivtrafiken på sikt ska vara avgiftsfri
- bibehålla ansvaret för stads- och trafiken hos kommunen
- att satsningar görs på vägars bärighet, tjälsäkring och trafiksäkerhet
- satsa på gång och cykelvägar i hela länet
- att staten garanterar mobiltäckning och öka stödet till bredband och fiberutbyggnaden i hela landet
- att bra och tillgänglig kollektivtrafik blir verklighet i alla kommuner

Regional samepolitik

Vänsterpartiet står för ett rättvist och jämlikt samiskt samhälle där alla samer är värda lika mycket som alla andra medborgare. För Vänsterpartiet är detta självklart.

Samer är ett urfolk och deras rätt vilar på urminneshävd.

Rennäringen, språket och slöjden är tre viktiga hörnstenar i det samiska samhället som ständigt hotas av det svenska samhället. Här behöver vi både regionalt och nationellt stärka samernas möjlighet att leva och verka som same. Vi behöver nationellt se över och förändra rennäringslagstiftningen så att alla samer inkluderas. Den lagstiftning vi har idag delar upp det samiska folket, det vill Vänsterpartiet ändra på.

Exploateringar i Sápmi är idag frekventa och här är det viktigt att vi jobbar för att alla samer skall få vara sakägare när samråd görs vid etableringar av gruvor och vindkraft. Dessa exploateringar ska inte väga tyngre än de samiska näringarna som finns och som kan utvecklas.

Vi vet att samer generellt drabbas av mer ohälsa än svenska medborgare. Samers hälsa har senaste åren kommit allt mer i fokus men vi har här bara sett toppen av isberget då fokus legat på de som är aktiva renskötare. Här är det viktigt att vi tittar på även den stora gruppen samer som inte är inkluderade i renskötsel. De trauma som kolonisationen medfört och de förtryck som det samiska folket utsatts för vet vi förs vidare från generation till generation och detta måste vi uppmärksamma och forska mer på för att få kunskap om dess påverkan på samers hälsa. Detta är viktigt att uppmärksamma för att ta bort det tabu som vi vet finns att prata om samers ohälsa.

Vänsterpartiet vill:

- att samer ska vara sakägare när samråd görs vid etableringar av gruvor och vindkraft
- främja och stödja samisk kulturyttring genom att bland annat bevara det samiska kulturhuset Tráhppie
- främja och stödja forskning gällande samers hälsa

